

UDK 314:743

Primljeno: 16. 04. 2020.

Izvorni naučni rad

Original scientific paper

Valentina Pavlović Vinogradac, Irena Cajner Mraović, Vlatka Ružić

NEKI NOVI ISELJENICI? POVEZANOST S DOMOVINOM KOD HRVATSKIH ISELJENIKA U IRSKOJ I NJEMAČKOJ

Rad se bavi istraživanjem hrvatskih iseljenika i njihove povezanosti s domovinom. Cilj je rada istražiti postoji li razlika između hrvatskih iseljenika u njihovim navikama održavanja veze s domovinom s obzirom na državu u koju su iselili te s obzirom na spol. Istraživanje je provedeno na uzorku od 587 hrvatskih iseljenika u Irskoj (n=228) i Njemačkoj (n=359) kvantitativnom metodom ankete. Rezultati istraživanja ukazuju kako postoje statistički značajne razlike u učestalosti druženja s Hrvatima, učestalosti posjeta domovini, praćenju hrvatskih medija te pripremi hrvatskih tradicionalnih jela s obzirom na to jesu li iseljenici u Njemačkoj ili Irskoj, na način da su iseljenici koji su Irskoj manje povezani s domovinom nego oni u Njemačkoj. Istraživanje je pokazalo kako značajnih razlika u navikama održavanja veze s domovinom nema kada govorimo o spolu, osim u slučaju pripreme tradicionalnih hrvatskih jela koja žene pripremaju više od muškaraca. U konačnici, autori potiču daljnja istraživanja teme suvremenog hrvatskog iseljništva budući da takvih istraživanja nedostaje.

Ključne riječi: hrvatski iseljenici; povezanost s domovinom; Irska; Njemačka

1. UVOD

Iako su migracije sastavni dio ljudskog društva od najranije povijesti, suvremeno doba ih uvelike olakšava i čini značajno jeftinijima zbog novih tehnologija koje olakšavaju i ubrzavaju ljudsko kretanje na velikim udaljenostima (Hoffman 2010). Mi-

gracije možemo definirati kao „kretanje pojedinca ili skupine od mjesta rođenja u neki drugi geografski ili socijalni prostor“ (Živković, Šporer & Sekulić 1995: 11), a razlozi zbog kojih osoba ili grupa ljudi migrira su raznoliki. Postoje stoga razni modeli promatranja migracija kao fenomena te razni čimbenici koji mogu utjecati na migracijske procese. Migracijski procesi važni su za Hrvatsku iz više razloga, primjerice: kulturnih, ekonomskih, sigurnosnih, političkih i drugih, te ih je stoga važno istraživati. Naglasak u ovom radu bit će na dvije države, Njemačkoj - gdje Hrvati iseljavaju dugi niz godina te Irskoj - koja je postala novo odredište za hrvatske iseljenike. Kroz rad će se nastojati istražiti neki aspekti kulture ovih dviju iseljeničkih grupa te će ih se međusobno usporediti u svrhu boljeg razumijevanja hrvatskog iseljeničtva. Dok se istraživanja o hrvatskom iseljeničtvu uglavnom svode na povijesne i demografske procese, ovaj rad donosi novinu u smislu usporedbe dviju država, jednog tradicionalnog i poznatog odredišta – Njemačke, te jednog novog i neistraženog kroz prizmu hrvatskog iseljeničtva – Irske. U uvodnom dijelu rada donosi se kratak pregled teorije migracija te se ukratko opisuje hrvatsko iseljeničtvo, dok će naglasak u raspravi biti na povezanosti s domovinom i rezultatima istraživanja. Rezultati ovog rada mogu imati i praktične implikacije u svrhu kreiranja javnih politika sa ciljem doprinosa smanjenju emigracijskih procesa iz Hrvatske te poticanja povratka hrvatskih iseljenika u domovinu budući da se takve politike ne mogu donositi monolitno nego se mogu razlikovati s obzirom na pojedinu državu i kao takve biti učinkovitije.

1.1. Teorija migracija

Postoji nekoliko teorijskih modela migracija. Jedan od najpoznatijih je model koji je nastao na temelju makroteorije tržišta rada a koji migracije objašnjava ekonomski. Prema njemu, najveći razlog migriranja je percepcija osobne dobiti pojedinca. Tako će osobe migrirati na onaj prostor koji je percipiran kao sredina u kojoj će dugoročno ostvariti veću materijalnu dobit (Kreiger, Maître 2004). Na mikrorazini (pojednostavljenoj makrorazini) dodaje se i socijalni kapital pojedinca, odnosno potencijalni materijalni i nematerijalni dobitci i gubitci kao primjerice, troškovi putovanja, obrazovanje ili učenje jezika na temelju kojih pojedinac donosi racionalnu odluku o tome hoće li i gdje migrirati (Massey i suradnici 1993; Sjastaad 1962).

Nadalje, u teoriji migracija razvijeno je još nekoliko modela koji s jedne strane kritiziraju, a s druge nadograđuju ekonomski model, a to su socio-ekonomski modeli migracija. Primjerice, model ljudske ekologije u odnos stavlja elemente populacije,

okoline, tehnologije i organizacije te ih postavlja u ravnotežu, a model svjetskih sistema supstance prethodnog povezuje s kapitalizmom i stvaranjem nove pokretne radne snage (Kreiger, Maître 2004).

Leejev socio-ekonomski model kao čimbenike migriranja navodi one u matičnoj državi te one koji su meta migriranja poput plaće, zaposlenja, klime, školstva kao i ono što bi moglo biti prepreka poput udaljenosti, kulturnih, jezičnih, zakonskih te osobnih čimbenika (Lee 1966). Leejeva teorija (1966) jedna je od najpoznatijih i najviše prihvaćenih u suvremenoj demografiji, posebice po pojmovima *pull and push* faktora. Tako su push faktori oni koji osobu motiviraju na odlazak iz države, a pull oni koji osobu motiviraju na dolazak u državu. Spomenutu teoriju nadogradili su Fassman i Hintermann (1997 prema Jurić 2018: 22) prema kojima su najvažniji *push* faktori promjene u prirodnoj okolini ili prirodne nepogode, ekonomski čimbenici (npr. nemogućnost zaposlenja), politički čimbenici (npr. nedostatak građanske slobode) te socijalni čimbenici (npr. nemogućnost napredovanja) dok su *pull* faktori: mnogo bolje ekonomske mogućnosti, mogućnosti stjecanja željenog obrazovanja, privlačnost prirodne okoline i životnih uvjeta te odlazak za nekim s kim smo na bilo koji način povezani (Fassman i Hintermann 1997 prema Jurić 2018: 22).

No, s obzirom na masovnost iseljavanja, u Hrvatskoj su jako važni čimbenici koji pridonose povezanosti hrvatskih iseljenika s domovinom i koji mogu u perspektivi odigrati važnu ulogu u njihovoj odluci da ostanu u novoj državi odnosno da se vrate u domovinu. Istraživanja različitih iseljeničkih populacija pokazuju kako su posjete domovini (Ruting 2013; Wojtyńska, Dis Skaptadóttir 2020), praćenje medija u domovini (Cheruiyot 2016; Lee 2018; Kama 2013; Yin 2012), pripremanje nacionalnih jela i održavanje drugih nacionalnih običaja te druženje s osobama koje su doselile iz iste države (Mesarić Žabčić 2014) važne odrednice povezanosti iseljenika s domovinom. Upravo zato su te odrednice i predmet ovoga rada.

1.2. Hrvatsko iseljeničtvo

Kada govorimo o području Hrvatske, migracije u druge države postojale su oduvijek. U literaturi se spominje pet velikih migracijskih valova vezanih uz hrvatsko geografsko područje (vidi Tablicu 1.).

Tablica 1. – Pet migracijskih valova

Val	Razdoblje	Određište
Prvi val	Od 1880.- Prvi svjetski rat	Prekomorske zemlje
Drugi val	Tijekom i nakon Drugog svjetskog rata	Zapadne i prekomorske zemlje
Treći	1950-ih godina	Zapadnoeuropske i sjevernoeuropske zemlje, ponajviše Njemačka
Četvrti	Domovinski rat i poslijeratne godine	Europa, prekomorske zemlje
Peti val	Nakon ulaska Hrvatske u Europsku Uniju	Članice Europske Unije

Izvor: Ančić (2017)

Iz navedenog se može zaključiti kako su migracije sa hrvatskog područja oduvijek prisutne, a ono po čemu se razlikuju su razdoblja, odredišta ali i drugi čimbenici, primjerice motivi, ciljevi, integracija i slično. Kada govorimo o znanstvenim naporima u proučavanju migracija u Hrvatskoj, literatura najviše obiluje radovima iz polja povijesti. Postoje tako radovi koji proučavaju sve valove iseljništva od prvoga (Balta 2006/2005/2003; Banović 1987; Laušić 1985; Mirošević 1988; Nejašmić 1990; Posinković 1993; Vojak i Tomić 2017), preko drugoga (Dukovski 2008; Hranilović 1987; Lajić 1989; Pederin 1996; Ružić 2002) i trećega (Mojaš 1958a/b; Šarić 2015) do četvrtoga (Ivanišević 1991; Nejašmić 2014; Živić 2005).

Peti val iseljavanja iz Hrvatske započeo je ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju 2013. godine. Župarić-Iljić (2016: 3) kao razloge iseljavanja navodi niz nepogodnih čimbenika u Hrvatskoj, poput: negativni rast BDP-a, nepovoljna gospodarska situacija, smanjena opća stopa zaposlenosti, visoka stopa nezaposlenosti, pad životnog standarda, nemogućnost zaposlenja u struci ili dugo čekanje na zaposlenje, neadekvatna plaća, loša poduzetnička klima i slično. S druge strane autor navodi *pull* faktore u razvijenijim državama Europske Unije, primjerice: veća ponuda radnih mjesta, viša primanja, povoljnija poduzetnička klima i slično (Župarić-Iljić 2016: 3).

1.3. Hrvati u Irskoj

Kada govorimo o hrvatskim iseljenicima kroz povijest, oni su uglavnom iseljavali u prekomorske zemlje i Njemačku, a Jurić (2018: 35) kao države s najviše useljenih

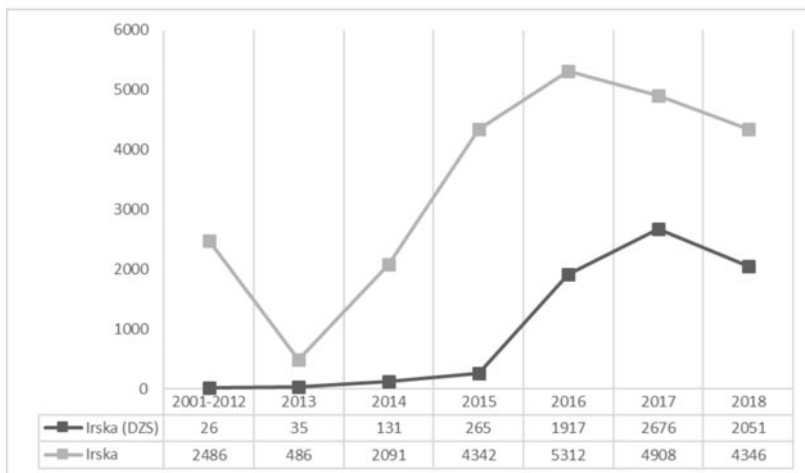
Hrvata do 2009. godine spominje redom: Njemačku (359 367), Australiju (74 104), Austriju (52 160), Sjedinjene Američke Države (46 499), Kanadu (45 692), Francusku (32 578), Italiju (27 706), Švicarsku (27 058), Sloveniju (26 141), Bosnu i Hercegovinu (9 734), Veliku Britaniju (9 261) i Švedsku (6 940). Iz priloženog se može vidjeti kako Irska Hrvatima tada nije bila privlačna kao država za život.

Međutim, kako je već spomenuto (Župarić-Iljić 2016), ulaskom u Europsku Uniju povećavaju se migracije prema drugim državama članicama pa tako i Irskoj. Iako se ne može sa sigurnošću reći koliki je točan broj iseljenih u koje države, jer prema Pokosu (2017) službeni podaci Ministarstva Unutarnjih Poslova nisu precizni zbog nedjeljivanja mjesta prebivališta iseljenika, postoje ipak načini da se približno procijeni koji bi taj broj bio. Tako Rajković Iveta i Horvatin (2018) u slučaju Irske predlažu procijeniti broj useljenika prema registriranim tražiteljima PPS-number (*Personal Public Service Number*) koji je obavezan za sve one koji žele raditi i živjeti u Irskoj. Na Grafu 1. može se vidjeti koliki je broj Hrvata za određeno razdoblje zatražilo taj broj odnosno registriralo se, a mogu se vidjeti i podaci o iseljavanju u Irsku po godinama prema Državnom zavodu za statistiku. Prema prikazanim podacima, postoji diskrepancija između podataka, odnosno broj registriranih Hrvata u Irskoj je puno veći nego broj prijavljenih Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske od kojega Državni zavod za statistiku dobiva podatke.

Prema podacima, do 2013. godine odnosno ulaska Hrvatske u Europsku Uniju, u Irsku useljava neznatan broj hrvatskih državljana, što je prosječno 207 godišnje. Međutim, nakon 2013. godine taj broj značajno raste pa je od 2013. do 2019. godine u Irsku ukupno uselilo (odnosno registriralo se) 24714 osoba iz Republike Hrvatske, odnosno, prosječno 3530 osoba godišnje. Nagli porast iseljavanja iz Hrvatske u Irsku svakako otvara potrebu za istraživanjem ovoga fenomena, posebice stoga što su hrvatski iseljenici u Irskoj do sada neistraživani odnosno malo istraživani.

Kvalitativno istraživanje koje su provele Rajković Iveta i Horvatin (2018: 268) na iseljenicima u Irsku iz Slavonije ukazuje kako je glavni razlog iseljavanja (*push* faktori) „zanemarena, gospodarski nerazvijena, korumpirana, i pokradena regija“ ali i „psihološko nezadovoljstvo potaknuto nepotizmom i korumpiranosti od lokalne do nacionalne razine, neuvažavanje ljudskih prava, konzervativna sredina“ i slično, dok su *pull* faktori: engleski jezik, gospodarski razvoj, jednostavan ulazak na tržište rada te brza i jednostavna birokracija. Prema istraživanju, iseljenici u Irsku, zahvaljujući ponajviše modernoj tehnologiji i društvenim mrežama, brzo se informiraju o državi u koju dolaze te na taj način također stvaraju socijalnu mrežu s drugim migrantima. Kada govorimo o profilu iseljenika, prema ovom istraživanju hrvatski iseljenici u

Graf 1. – Broj novoregistriranih hrvatskih iseljenika u Irskoj od 2000. do 2019. (izvor: Department of Employment Affairs and Social Protection – Statistics on Personal Public Service Numbers Issued 2000-2019, Ireland¹; Državni zavod za statistiku²) Irsku su uglavnom mladi ljudi, većinom visokoobrazovani

koji tečno govore engleski jezik. Oni se pri dolasku u Irsku, najčešće zapošljavaju na poslovima koji su „daleko ispod njihove kvalifikacije“ (Rajković Iveta i Horvatin 2018). Ipak, s obzirom da se radi o jedinom istraživanju hrvatskih iseljenika u Irskoj, rezultate treba uzimati *cum grano salis*.

1.4. Hrvati u Njemačkoj

Iseljavanje Hrvata u Njemačku počinje poslije Drugog svjetskog rata kada je Njemačka atraktivna destinacija za iseljavanje uz tada popularne prekomorske zemlje. Pedesetih godina dvadesetoga stoljeća Njemačka postaje najprivlačnije odredište hrvatskih iseljenika i to ostaje do danas (Ančić 2017). Iseljenici u Njemačku kolokvijalno su nazivani gastarbajterima što označava privremene radnike u inozemstvu (Jurić 2018: 31).

U 2018. godini, prema podacima Hrvatskog zavoda za statistiku³, od ukupnog broja iseljenih Hrvata, najviše ih je odselilo u Njemačku, čak 59,3 % odnosno 21 732

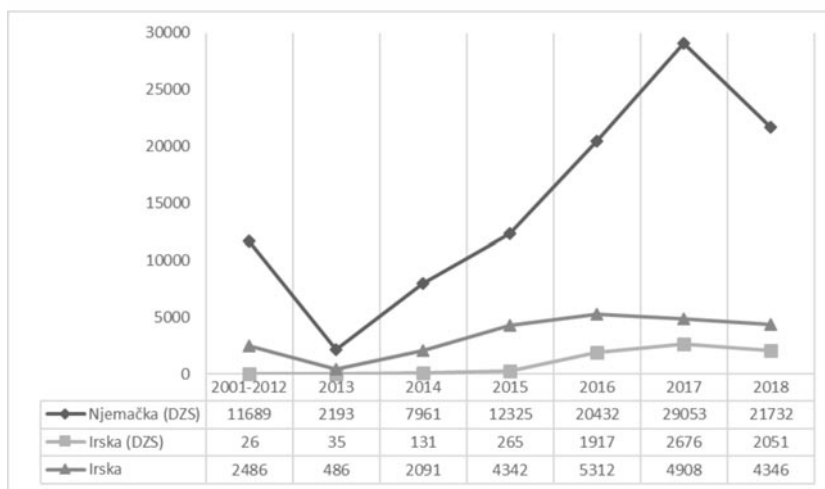
¹ <http://www.welfare.ie/en/Pages/Personal-Public-Service-Number-Statistics-on-Numbers-Issued.aspx>

² <https://www.dzs.hr/>

³ <https://www.dzs.hr/>

ljudi. Na Grafu 2 mogu se vidjeti podaci o broju ljudi koji su iz Republike Hrvatske iselili u Njemačku u razdoblju od 2001. do 2018. godine. Prema prikazanim podacima, može se vidjeti kako ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju raste broj iseljenih Hrvata u Njemačku. Isto tako, prema podacima na Grafu 2 može se napraviti usporedba između iseljavanja u Irsku i Njemačku u navedenom razdoblju. Na temelju podataka jasno je vidljivo kako Hrvati i dalje u puno većem broju iseljavaju u Njemačku nego u Irsku.

Graf 2 – Broj iseljenih Hrvata u Njemačku prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dzs.hr)

Kada govorimo o recentnom iseljavanju iz Hrvatske u Njemačku važno je spomenuti istraživanje Tade Jurića (2018) koje se bavi raznim aspektima hrvatskog iseljeničtva u Njemačkoj. Tako prema ovom istraživanju, pretežno sele cijele obitelji (2018: 90) koje su u Njemačkoj uglavnom zadovoljne (Jurić 2018: 96) i nije im žao što su napustili domovinu (Jurić 2018: 132). Prema Juriću, najveću sklonost prema migriranju imaju mladi u dobi između 25 i 40 godina s područja Zagreba i okolice te Slavonije i Baranje (Jurić 2018: 156) i to zbog gubitka povjerenja u domovinu i vjere u to da će hrvatsko društvo u budućnosti postati „zdravo“. Najčešći razlozi za iseljavanje su: nemoral političkih elita, pravna nesigurnost, nepotizam, korupcija i slično (Jurić 2018: 154).

2. CILJ I HIPOTEZE

Cilj je rada istražiti postoji li razlika između hrvatskih iseljenika u odrednicama njihove povezanosti s domovinom s obzirom na državu u koju su iselili: Njemačku i Irsku. S obzirom na cilj istraživanja, konstruirane su sljedeće hipoteze:

H1: *Postoji statistički značajna razlika u odrednicama povezanosti s domovinom između hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i hrvatskih iseljenika u Irskoj.*

H1.1.: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti posjeta domovini između hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i hrvatskih iseljenika u Irskoj.

H1.2: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti praćenja hrvatskih medija između hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i hrvatskih iseljenika u Irskoj.

H1.3: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti pripreme tradicionalnih hrvatskih jela između hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i hrvatskih iseljenika u Irskoj.

H1.4: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti druženja s drugim hrvatskim iseljenicima između hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i hrvatskih iseljenika u Irskoj.

H2: *Postoji statistički značajna razlika u odrednicama povezanosti s domovinom s obzirom na spol iseljenika*

H2.1.: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti posjeta domovini s obzirom na spol iseljenika

H2.2: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti praćenja hrvatskih medija s obzirom na spol iseljenika

H2.3: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti pripreme tradicionalnih hrvatskih jela s obzirom na spol iseljenika

H2.4: Postoji statistički značajna razlika u učestalosti druženja s drugim hrvatskim iseljenicima s obzirom na spol iseljenika.

3. METODOLOGIJA

3.1. Načrt istraživanja

Metoda istraživanja bila je kvantitativna metoda ankete, a instrument prikupljanja podataka bio je jednokratni *online* upitnik. *Online* anketiranje odabrano je zbog nedostupnosti ciljane populacije – hrvatskih iseljenika u Irskoj i Njemačkoj. Na ovaj način nastojalo se obuhvatiti što veći dio istraživane populacije. Budući da ne znamo

kakva je struktura hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i Irskoj, teško je planirati reprezentativan uzorak. Stoga je odabrana online metodologija i regrutiranje sudionika istraživanja putem društvene mreže *Facebook*. Naime, istraživanja su pokazala kako je regrutiranje sudionika istraživanja putem *Facebooka* održiva istraživačka metoda budući da se rezultati tradicionalnog oblika istraživanja te istraživanja na ovaj način ne razlikuju odnosno razlikuju se neznajčajno (Breakmen et al. 2020; Rife et al. 2014).

3.2. Instrument prikupljanja podataka

Instrument prikupljanja podataka bio je *online* upitnik načinjen u *google alatu* za anketiranje – *google obrasci*⁴. Upitnik je sadržavao pitanja o iseljeničkom iskustvu, odrednicama povezanosti iseljenika s domovinom, povjerenju u institucije te policijskom integritetu. Upitnik je nastao u sklopu projekta *Croatian Immigrants, Trust in the Public Institutions, and Perception of Corruption* koji se realizira kao dio bilateralne suradnje Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te School of Law Michigan State University. Za potrebe ovoga rada korišten je set pitanja vezanih uz odrednice povezanosti hrvatskih iseljenika s domovinom odnosno pitanja o: učestalosti posjeta domovini, praćenja hrvatskih medija, pripreme tradicionalnih hrvatskih jela te druženja s drugim hrvatskim iseljenicima. Za mjerenje je korištena Likertova skala od 1 do 5 gdje je 1 označavalo „nikada ili rijetko“ dok je 5 označavalo „vrlo često“ što se odnosilo na učestalost pojedine radnje. Čestica *učestalosti posjeta domovini* mjerena je na šest stupnjeva koji su označavali sljedeće: 1 – rijetko ili nikada, 2 – svakih desetak godina, 3 – svakih nekoliko godina, 4 – svake druge godine, 5 – svake godine te 6 – više puta godišnje. Upitnik je također sadržavao pitanja o socio-demografskim karakteristikama sudionika istraživanja – dob, spol, obrazovanje. Na početku upitnika sudionicima je opisano istraživanje u kojem sudjeluju, naznačeno je kako je ono u potpunosti anonimno i dobrovoljno te kako u svakom trenutku mogu od njega odustati.

3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno na način da se poveznica na upitnik objavljuje u *Facebook* grupama hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i Irskoj te su oni na taj način dobrovoljno pristupali poveznici i sudjelovali u istraživanju popunjavanjem *online* upitnika. Ci-

⁴ <https://www.google.hr/intl/hr/forms/about/>

Ijana populacija bili su odrasli hrvatski iseljenici u Irskoj i Njemačkoj. Istraživanje je provedeno u siječnju 2020. godine nakon čega je upitnik uklonjen.

3.4. Sudionici istraživanja – opis uzorka

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 587 hrvatskih iseljenika, od čega 259 onih koji su iselili u Njemačku, a 228 onih koji su iselili u Irsku. Prosječna dob sudionika istraživanja je 34,102 (SD=9,18) a rang se kreće od 16 do 69 godina. Ukupno je u uzorku 44,8% osoba muškog i 55,2% osoba ženskog spola, a struktura s obzirom na to jesu li iseljenici iz Njemačke ili Irske može se vidjeti u Tablici 2.

Tablica 2 – Struktura sudionika istraživanja po spolu

Spol	NJEMAČKA		IRSKA	
	n	%	n	%
Muški	168	46,8	88	38,6
Ženski	184	51,3	38,6	57,9
Ne želi odgovoriti	7	1,9	8	3,5
Ukupno	359	100	228	100

Većina sudionika istraživanja ima završenu srednju školu (58,4 %) kada govorimo o uzorku u cjelini, nakon čega slijede osobe sa završenim fakultetom (30,2 %) i post-diplomskim studijem (8,9 %) dok je najmanje onih koji imaju završenu samo osnovnu školu (1,4 %) odnosno doktorat (0,9 %). Struktura s obzirom na pojedinu državu je slična onoj u cijelom uzorku s time da su u uzorku hrvatskih iseljenika u Irskoj sudionici imali nešto viši stupanj obrazovanja nego u uzorku hrvatskih iseljenika u Njemačkoj (Tablica 3).

Tablica 3 – Struktura sudionika istraživanja po obrazovanju

Stupanj obrazovanja	NJEMAČKA		IRSKA	
	n	%	n	%
Osnovna škola	6	1,7	2	0,9
Srednja škola	219	61	115	50,4
Fakultet	98	27,3	75	32,9
Postdiplomski ili profesionalni studij	24	6,7	28	12,3
Doktorat	4	1,1	1	0,4
Ne želi odgovoriti	8	2,2	7	3,1
Ukupno	359	100	228	100

Gledajući ukupni uzorak, većina sudionika istraživanja iselila je u zadnjih pet godina (67,9%), odnosno u zadnjih godinu dana (19,6%). Znatno je manje onih koji su iseljenici 6-10 godina (5,3%), 11-20 godina (2,1%) te više od 20 godina (5,1 %). Kada usporedimo uzorak s obzirom na državu iseljenika (Tablica 4) struktura je slična, osim što kada govorimo u Irskoj nema sudionika istraživanja koji se tamo nalaze više od 20 godina, dok ih u njemačkom uzorku ima 8,4 %.

Tablica 4 – Struktura sudionika istraživanja po duljini boravka u iseljeništvu

Duljina boravka	NJEMAČKA		IRSKA	
	n	%	n	%
Manje od godinu dana	74	20,6	40	17,5
1-5 godina	225	62,7	171	75
6-10 godina	19	5,3	12	5,3
11-20 godina	9	2,5	3	1,3
Više od 20 godina	30	8,4	0	0
Ne želi odgovoriti	2	0,6	2	0,9
Ukupno	359	100	228	100

U konačnici, kada opisujemo prigodan uzorak ovog istraživanja, možemo reći da u ukupnom uzorku ima nešto više iseljenika u Njemačku, da su gotovo podjednako zastupljene osobe oba spola, da je u njemačkom uzorku nešto više srednjoškolsko obrazovanih, dok u irskom uzorku je veći broj visokoobrazovanih. Također, možemo reći kako uzorak za ovo istraživanje čine uglavnom iseljenici koji su nedavno iselili iz Hrvatske (do 5 godina).

5. REZULTATI

Rezultati istraživanja analizirani su u računalnom programu *IBM SPSS Statistics 22*. Za deskriptivne podatke korištene su frekvencije (*frequencies, valid percent*) te aritmetička sredina (*Mean*). Za testiranje hipoteza rada korištena je statistička metoda t-testa (*Independent Samplest T Test*).

5.1. Deskriptivni rezultati

Na Tablici 5 prikazani su rezultati frekvencija odgovora u apsolutnoj brojci i postotku (*valid percent*) na pojedinoj čestici odnosno odrednici kulture hrvatskih iseljenika.

Zanimljiv je podatak o više od polovice (51,3 %) hrvatskih iseljenika koji posjećuju domovinu vrlo često. Kada govorimo o praćenju hrvatskih medija, hrvatski iseljenici uglavnom prate hrvatske medije (46,5 %). Također, više od polovice (51,1 %) iseljenika priprema tradicionalna hrvatska jela dok se nešto manji broj iseljenika druži s drugim hrvatskim iseljenicima (44 %).

Tablica 5 – Deskriptivni podaci o odrednicama hrvatskih iseljenika - frekvencije

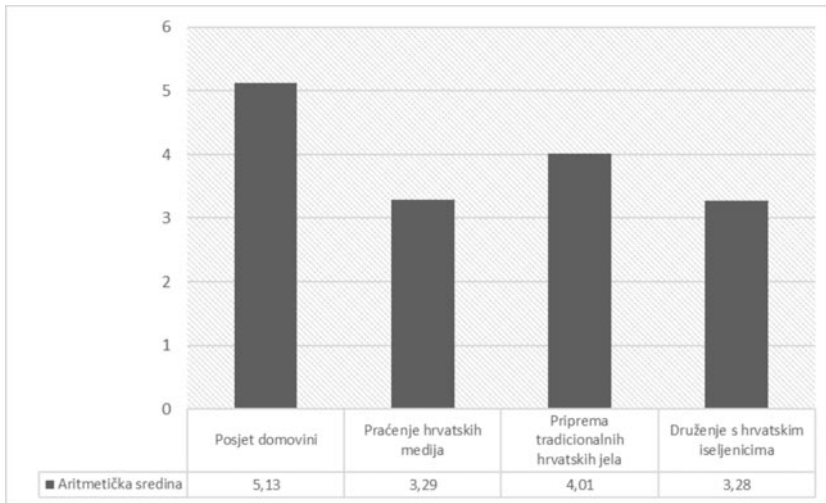
	Rijetko ili nikada		Gotovo nikada		Niti nikada niti često		Često		Vrlo često	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Posjet domovini	45	7,8	10	1,7	27	4,6	202	34,6	299	51,3
2. Praćenje hrvatskih medija	102	17,5	89	15,3	121	20,8	82	14,1	189	32,4
3. Priprema tradicionalnih hrvatskih jela	30	5,2	44	7,6	109	18,8	101	17,2	297	51,1
4. Druženje s hrvatskim iseljenicima	76	13	86	14,7	165	28,3	111	19	146	25

Na Grafu 3 prikazane su aritmetičke sredine pojedine odrednice hrvatskih iseljenika. Prema prikazanim rezultatima može se vidjeti kako hrvatski iseljenici u velikoj mjeri odnosno vrlo često posjećuju domovinu⁵ ($M=5,13$; $SD=1,36$) te pripremaju tradicionalna hrvatska jela ($M=4,02$; $SD=1,2$), dok u nešto manjoj mjeri, ali ipak često, prate hrvatske medije ($M=3,29$; $SD=1,49$) te se druže s drugim hrvatskim iseljenicima ($M=3,28$; $SD=1,33$).

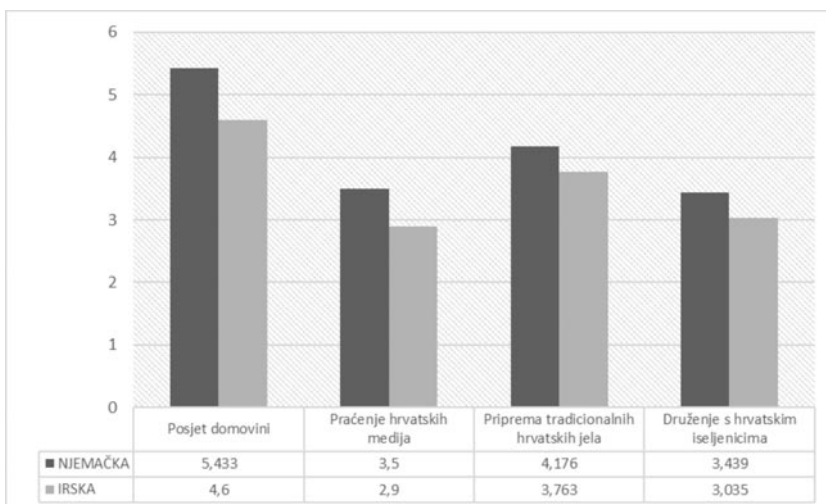
Na Grafu 4 prikazani su deskriptivni podaci za odrednice povezanosti s domovinom s obzirom na to jesu li iseljeni u Njemačkoj ili Irskoj. Na grafu se može vidjeti kako hrvatski iseljenici u Njemačkoj deskriptivno imaju veću povezanost s domovinom kada govorimo o istraživanim odrednicama – posjet domovini (Njemačka: $M=5,43$ $SD=1,15$; Irska: $M=4,64$ $SD=1,36$), učestalost praćenja hrvatskih medija (Njemačka: $M=3,5$ $SD=1,46$; Irska: $M=2,94$ $SD=1,46$), učestalost pripreme tradicionalnih hrvatskih jela (Njemačka: $M=4,18$ $SD=1,12$; Irska: $M=3,76$ $SD=1,31$), učestalost druženja s drugim hrvatskim iseljenicima (Njemačka: $M=3,44$ $SD=1,31$ Irska: $M=3,04$ $SD=1,34$). Kako bi se uvidjelo postoji li razlika u odrednicama s obzirom na državu, korišten je t-test.

⁵ Skala posjeta domovini činila je ljestvicu od 6 stupnjeva, dok su ostale činile Likertovu skalu od 5 stupnjeva.

Graf 3 – Kulturne odrednice hrvatskih iseljenika (Aritmetička sredina M) (Napomena: Posjet domovini je mjereno na skali od 1 do 6, dok su ostale odrednice mjerene na skali od 1 do 5)

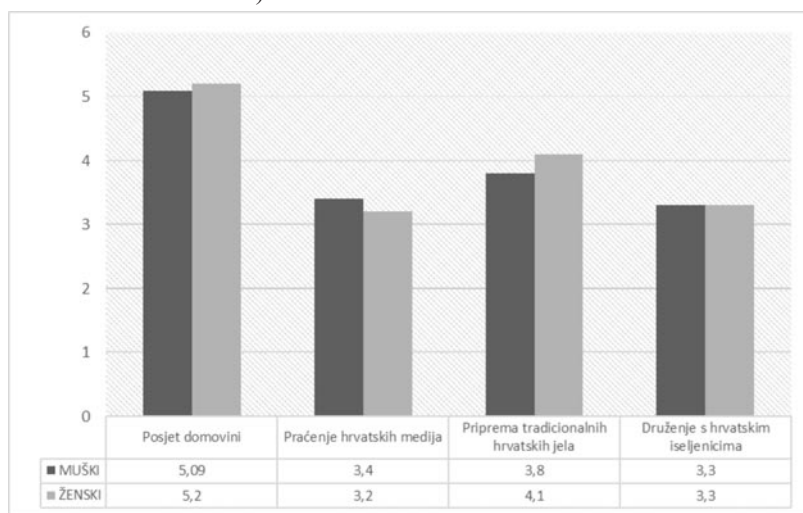

Graf 4 – Odrednice s obzirom na državu prebivališta (Aritmetička sredina M) (Napomena: Posjet domovini je mjereno na skali od 1 do 6, dok su ostale odrednice mjerene na skali 1 do 5)

Prema spolu (Graf 5), deskriptivni podaci ukazuju na manje razlike u odrednicama tako da žene nešto češće posjećuju domovinu (Muški: $M=5,09$ $SD=1,44$; Ženski: $M=5,2$ $SD=1,2$) i pripremaju tradicionalna hrvatska jela (Muški: $M=3,8$ $SD=1,3$; Ženski: $M=4,2$ $SD=1,1$) dok muškarci, prema deskriptivnim podacima, nešto češće prate hrvatske medije (Muški: $M=3,4$ $SD=1,53$; Ženski: $M=3,2$ $SD=1,45$). I muškarci i žene se u jednakoj mjeri družu s drugim iseljenim Hrvatima u državi u kojoj prebivaju (Muški: $M=3,3$ $SD=1,31$; Ženski: $M=3,266$ $SD=1,35$). Postoje li statistički značajne razlike u ovim odrednicama povezanosti s domovinom s obzirom na spol iseljenika, istraženo je t-testom.

Graf 5 – Kulturne odrednice s obzirom na spol (Aritmetička sredina M) (Napomena: Posjet domovini je mjereno na skali od 1 do 6, dok su ostale odrednice mjerene na skali od 1 do 5)

5.2. Rezultati t-testa

Rezultati t-testa prikazani su u Tablici 6. Prema rezultatima, postoji statistički značajna razlika između iseljenika u Irskoj i Njemačkoj u njihovim odrednicama, odnosno postoji statistički značajna razlika u učestalosti posjeta domovini ($t=6,785$; $df=385,084$; $p<0,001$), praćenja hrvatskih medija ($t=4,517$; $df=581$; $p<0,001$), pripreme tradicionalnih hrvatskih jela ($t=3,914$; $df=420,685$; $p<0,001$) te druženja s hrvatskim iseljenicima ($t=3,592$; $df=582$; $p<0,001$). Drugim riječima, hrvatski iseljenici

koji žive u Njemačkoj češće posjećuju domovinu, više prate hrvatske medije, pripremaju tradicionalna hrvatska jela te se češće druže s hrvatskim iseljenicima od iseljenika koji su iselili u Irsku. *Levene's Test of Equality of Variances* ukazuje kako su varijance za čestice *učestalost praćenja hrvatskih medija* ($F=0,416$; $p=0,519$) te *učestalost druženja s hrvatskim iseljenicima* ($F=0,186$; $p=0,666$) jednake, dok za čestice *učestalost posjeta domovini* ($F=16,197$; $p<0,001$) te *učestalost pripremanja tradicionalnih hrvatskih jela* ($F=10,686$; $p=0,001$) nisu jednake varijance. U skladu s time, proveden je t-test.

Tablica 6 – Rezultati t-testa (država)

	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean difference
1. Posjet domovini	6,785*	385,084	0,00	0,797
2. Praćenje hrvatskih medija	4,517*	581	0,00	0,5617
3. Priprema tradicionalnih hrvatskih jela	3,914*	420,685	0,00	0,4131
4. Druženje s hrvatskim iseljenicima	3,592*	582	0,00	0,4031

* $p \leq 0,05$

Kada govorimo o razlikama u odrednicama hrvatskih iseljenika prema spolu, prema *Levene's Test of Equality of Variances* čestice *učestalost praćenja hrvatskih medija* ($F=3,074$; $p=0,08$) te *učestalost druženja s hrvatskim iseljenicima* ($F=0,197$; $p=0,658$) imaju homogene varijance. S druge strane *Levene's Test of Equality of Variances* pokazao je kako čestice *učestalost posjeta domovini* ($F=5,422$; $p=0,020$) te *učestalost pripremanja tradicionalnih hrvatskih jela* ($F=10,529$; $p=0,001$) nemaju homogene varijance.

Tablica 7 – Rezultati t-testa (spol)

	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean difference
1. Posjet domovini	-0,980	570	0,327	-0,1088
2. Praćenje hrvatskih medija	1,405	569	0,160	0,1755
3. Priprema tradicionalnih hrvatskih jela	-3,494*	501,586	0,001	-0,3591
4. Druženje s hrvatskim iseljenicima	0,312	570	0,755	0,035

* $p \leq 0,05$

U skladu s time proveden je t-test čiji se rezultati mogu vidjeti na Tablici 7. Prema rezultatima t-testa, s obzirom na spol, hrvatski iseljenici u Irskoj i Njemačkoj se razlikuju jedino po učestalosti pripreme tradicionalnih hrvatskih jela ($t=-3,494$; $df=501,586$; $p=0,001$) na način da ih žene pripremaju statistički značajno češće od muškaraca. U drugim odrednicama ne postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena, odnosno i muškarci i žene u jednakoj mjeri posjećuju domovinu ($t=-0,98$; $df=570$; $p=0,327$), prate hrvatske medije ($t=1,405$; $df=569$; $p=0,160$) i družu se s drugim hrvatskim iseljenicima ($t=0,312$; $df=570$; $p=0,755$).

6. RASPRAVA

U ovom radu potvrđen je prvi set hipoteza koji se odnosi na razlike u nekim odrednicama povezanosti s domovinom kod hrvatskih iseljenika s obzirom na to jesu li u Irskoj ili Njemačkoj. Utvrđeno je kako postoji razlika između iseljenika u Njemačkoj i iseljenika u Irskoj na način da iseljenici koji su u Njemačkoj češće posjećuju domovinu, prate hrvatske medije, pripremaju hrvatska tradicionalna jela te se češće družu s drugim hrvatskim iseljenicima. Razlog tomu može biti tradicija iseljavanja u Njemačku i već postojeća jaka zajednica Hrvata koja jača migrantske mreže u toj državi (Jurić 2018: 155). Tome u prilog idu i rezultati istraživanja koji kažu da se hrvatski iseljenici družu s drugim iseljenicima iz Hrvatske ali i susjednih zemalja sličnog ili istog govornog područja (Jurić 2018: 110). Isto tako, u Njemačkoj djeluje hrvatska katolička zajednica koja generacijama predstavlja glavni integrativni čimbenik na svim razinama (Jurić 2018: 112) što također može biti jedan od razloga zašto hrvatski iseljenici u Njemačkoj imaju veću povezanost s domovinom nego iseljenici u Irskoj.

Istraživanja iseljeničtva u drugim državama ukazuju na to kako iseljenici ostvaruju veze s domovinom na različite načine. Primjerice, estonski iseljenici u Australiji nisu posjećivali domovinu do 1991. godine kada je stekla neovisnost, a većina iseljenika tada je bila u 40-im ili 50-im godinama života. Prema istraživanju, razlozi posjeta bili su uglavnom ponovno povezivanje s obitelji te obnova kulturnih korijena (Ruting 2013). Istraživanje poljskih iseljenika pokazalo je kako oni domovinu redovito posjećuju za blagdane (Horolets 2018). Drugo istraživanje pokazalo je kako Poljaci posjećuju domovinu s jedne strane zbog solidarnosti prema članovima obitelji, a s druge strane zbog osjećaja pripadnosti. Ova dva razloga posjeta domovini kod poljskih migranata tako bude i oprečne emocije od kojih je jedna osobna čežnja za ponovnim

ujedinjenjem a druga moralna obaveza da se posjeti obitelj (Wojtyńska, Dis Skapta-dottir 2020).

Komparativno istraživanje 25 država provedeno u razdoblju od 1995. do 2010. godine, ukazuje kako su učinci udaljenosti negativno korelirani s učestalošću posjeta domovini kod migranata, ali s druge strane, pozitivno korelirani s prihodom i institucionalnom kvalitetom. Učestalost posjeta domovini razlikuje se također i s obzirom na mjesto, pa tako migranti koji žive u Africi i Sjevernoj Americi rjeđe posjećuju domovinu, dok oni koji žive u arapskim zemljama češće posjećuju domovinu (Balli et al. 2016).

Kada govorimo o praćenju medija u domovini, možemo reći kako su oni vrlo važni za kulturu iseljenika (Cheruiyot 2016). Mediji kao takvi pomažu iseljenicima u održavanju identiteta te čine da se iseljenici osjećaju kao da nikada suštinski i nisu napustili domovinu. Praćenjem medija iseljenici lakše podnose udaljenost od domovine te se zbog toga često dulje zadržavaju u inozemstvu (Kama 2013). Nadalje, prema istraživanju na korejskim migrantima, praćenje medija iz domovine pomaže iseljenicima da se osjećaju sigurnije u državi u koju su migrirali (Lee 2018). Važno je napomenuti i to da se mediji u domovini iseljenika uglavnom služe materinim jezikom iseljenika, pa je stoga njihovo praćenje važno za očuvanje jezika ali osjećaja pripadnosti određenoj nacionalnosti (Yin 2012).

Neizostavno je napomenuti kako su sudionici ovoga istraživanja uglavnom prva generacija iseljenika, odnosno oni koji su iselili unatrag pet godina. Istraživanja pokazuju kako povezanost s domovinom vremenom jenjava, odnosno kako se generacije izmjenjuju (Baldassar 2011). Ipak, povezanosti s domovinom svakako pridonosi razvoj novih tehnologija i olakšane komunikacije (Kananen 2019) pa valja vidjeti hoće li upravo zbog toga u budućnosti biti više veza s domovinom nego sada.

Razlog za pojačane veze s domovinom treba tražiti i u prilagodbi iseljenika na novu domovinu koja može biti teška, posebice ako postoje kulturalne razlike između domovine i nove države (Herrero, Fuente i Gracia 2011). Iseljenici mogu imati povećanu želju za povratkom kući (Valenta 2009) zbog osjećaja ranjivosti i bespomoćnosti, posebice u početnim fazama (Safi 2010). Druženje s drugim iseljenicima može stoga pozitivno djelovati zbog govora istog (ili sličnog) jezika što omogućuje ispunjenje temeljne ljudske potrebe za komunikacijom i druženjem dok se ne savlada novi jezik (Valenta 2009).

7. ZAKLJUČAK

Migracije su sastavni dio ljudske povijesti i uvijek su zanimljive za istraživanje jer svako doba nosi svoje posebnosti pa tako i posebnosti vezane uz migracije. Iz Republike Hrvatske je nakon njezinog ulaska u Europsku Uniju iselilo mnogo mladih ljudi. U ovom radu bavili smo se iseljenicima iz Hrvatske u Irsku i Njemačku na način da su uspoređivane neke odrednice njihove povezanosti s domovinom. Pokazalo se kako hrvatski iseljenici u Njemačkoj imaju učestalije kontakte s domovinom u smislu praćenja medija, odlazaka, pripremanja tradicionalnih jela te druženja s drugim iseljenicima. Isto tako, ovo istraživanje je pokazalo da nema razlika u povezanosti s domovinom s obzirom na spol, osim kada je riječ o pripremanju tradicionalnih hrvatskih jela. U svakom slučaju, istraživanje iseljeničtva jedne države ne govori samo o karakteristikama njezinih iseljenika, već može ukazati i na posebnosti društva kao takvog, bile one pozitivne ili negativne, pa je stoga važno poticati daljnja istraživanja ove teme.

Rezultati ovoga rada kao i daljnja istraživanja hrvatskog iseljeničtva - posebno ona komparativna, svakako mogu imati praktične implikacije budući da ona ukazuju na posebnosti koje hrvatska iseljenička populacija ima u pojedinoj državi te se na osnovu toga mogu razvijati javne politike koje potencijalno rezultiraju povratkom dijela iseljenog stanovništva u domovinu. Riječju, istraživanjem hrvatskog iseljeničtva stvaraju se pretpostavke da se utječe na praktične mjere koje će preventivno djelovati u svrhu zaustavljanja masovnog iseljavanja iz Hrvatske. Ovo istraživanje potvrđuje važnost institucija i organizacija koje u inozemstvu okupljaju hrvatske iseljenike. Takva infrastruktura još ne postoji u Irskoj koja je relativno nova destinacija za hrvatske iseljenike. No, možemo pretpostaviti da ovdje nije riječ isključivo o nedostatku takve podrške hrvatskim iseljenicima u Irskoj, nego i u motivaciji i okolnostima njihovoga iseljavanja: radi se o posljednjem valu iseljavanja iz Hrvatske koji nije toliko motiviran egzistencijalnim problemima koliko problemima vezanima uz kvalitetu života (Rajković Iveta i Horvatin, 2018). Svakako je potrebno provesti i kvalitativno istraživanje koje bi moglo provjeriti ove pretpostavke i dati još preciznije preporuke za javne politike usmjerene na redukciju iseljavanja iz Hrvatske.

LITERATURA

1. Ančić, Nediljko Ante (2017), "Identitet u dijaspori – hrvatski katolici između stare domovine i novog prebivališta, *Crkva u svijetu*, str. 49-66.
2. Baldassar, Loretta (2011), "Italian migrants in Australia and their relationship to Italy: Return visits, transnational caregiving and the second generation", *Journal of Mediterranean Studies*, 20 (2), str. 255-282.
3. Balli, Faruk, Syed Basher, Rosmy Jean Louis, Ahmed Saber Mahmud (2016), "On the Global Determinants of Visiting Home: Determinants of Visiting Home", *International Journal of Tourism Research*, 19 (1), str. 1-28.
4. Balta, Ivan (2003), "Iseljavanje Slavonije u Ameriku od 1905. do 1910. godine", *Radovi Zavoda povijesnih znanosti HAZU u Zadru*, No. 45, str. 393-417.
5. Balta, Ivan (2005), "Iseljavanje iz Slavonije pred prvi svjetski rat", *Život i škola*, Vol. LI No. 13, str. 34-49.
6. Balta Ivan (2006), "Slavonski arhivski i novinski zapisi o hrvatskim iseljenicima u SAD-u od druge polovice 19. stoljeća do 1905. godine", *Društvena istraživanja*, Vol. 15 No. 3 (83), str. 557-573.
7. Banović, Branimir (1987), "Emigracijska politika Austro-Ugraske i iseljavanje iz Hrvatske u razdoblju 1867-1914", *Migracijske teme*, Vol. 3 No. 3-4, str. 313-323.
8. Breakman, Elise, Rana Charafeddine, Stefaan Demarest, Sabine Drieskens, Finaba Berete, Lydia Gisle, Johan H. A. Van der Heyden, Guido Van Hal (2020), "Comparing web-based versus face-to-face and paper-and-pencil questionnaire data collected through two Belgian health surveys", *International Journal of Public Health* 65(1), str. 5-16.
9. Cheruiyot, David (2016), *Cultural capital and homeland media consumption: The case of Somali immigrants in Sweden*, International Association for Media and Communication Research (IAMCR), University of Leicester, UK
10. Dukovski, Darko (2008), "Dva egzodusa: hrvatski (1919.-1941.) i talijanski (1943.-1955.)", *Adrias: zbornik radova Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu*, No. 15, str. 129-165.
11. Herrero, Juan, Asur Fuente, Enrique Gracia (2011), "Covariates of subjective wellbeing among Latin American immigrants in Spain: The role of social integration in the community", *Journal of Community Psychology*, 39, str. 761-775.

12. Hoffman, Bert (2010), "Bringing Hirschman Back In: "Exit", "Voice", and "Loyalty" in the Politics of Transnational Migration", *The Latin Americanist*, 54/2, str. 57-73.
13. Horolets, Anna (2018), "On Holiday? Polish Migrants Visit Their Families in Poland", in: Magdalena Ślusarczyk, Paula Pustułka and Justyna Struzik (eds), *Contemporary Migrant Families: Actors and Issues*, Cambridge Scholars Publishers, Newcastle upon Tyne, str. 117-136.
14. Hranilović, Nada (1987), "Iseljenička politika i služba u Jugoslaviji između dva rata", *Migracijske teme*, 3 (3-4), str. 325-334.
15. Ivanišević, Katica (1991), "Hrvatsko iseljeničtvo u Americi - prva književna javljanja", *Flumnesia*, Vol. 3 No. 1-2, str. 125-128.
16. Jurić, Tado (2018), *Iseljavanje Hrvata u Njemačku - Gubimo li Hrvatsku?*, Školska knjiga, Zagreb
17. Kama, Amit, Vered Malka (2013), "Identity Prosthesis: Roles of Homeland Media in Sustaining Native Identity", *The Howard Journal of Communications*, Volume 24 (4), str. 370-388.
18. Kananen, Marko et al.(2019), "Facts and Figures: Somalis in Finland and in the United States", In: Armila, Päivi, Marko Kananen, Yasemin Kontkanen, (Eds.), *The Contexts of Diaspora Citizenship: Somali Communities in Finland and the United States*, Springer International Publishing
19. Kreiger, Hubert, Bertrand Maître (2004), Migration Trends in an Enlarging Europe, *Turkish Studies*, 7 (1), str. 45-66.
20. Krpan Smiljanec, Marina (2016), "Začeci periodike hrvatskog iseljeničtva", *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 59 (3-4), str.153-181.
21. Mesarić Žabčić, Rebeka (2014), "The Phenomenon of Overseas Chain Migration to Australia", *Croatian Studies Review*, 10, str. 133-150.
22. Lajić, Ivan (1989), "Utjecaj društveno-ekonomskih i demografskih promjena na iseljavanje s dalmatinskih otoka u 19. i prvoj polovini 20. Stoljeća", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 5 No. 4, str. 307-324.
23. Laušić, Ante (1985), "Osvrt na neke dosadašnje rezultate istraživanja o iseljavanju iz priobalnoga i otočnog dijela Hrvatske od sredine 19. stoljeća do svršetka Prvoga svjetskog rata", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 1 No. 2, str. 57-67.
24. Lee, Everet S. (1966), "A Theory of Migration", *Demography*,3, str. 47-57.
25. Lee, Claire Shinhea (2018), "Searching for Ontological Security via Homeland Media Use: The Case of Korean Temporary Visa-Status Migrants in the Unites States", *Journal of Communication Inquiry*, 0 (0), 1-19.

26. Massey, Douglas et al. (1993), "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", *Population and Development Review*, Vol. 19, No. 3, 431-466.
27. Mirošević, Franko (1988), "Iseljavanje iz Dalmacije u razdoblju od 1921. do 1929.", *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta*, Vol. 21 No. 1, str. 107-119.
28. Mojaš, Mato (1958a), "O društvenom i plitičkom životu naših iseljenika", *Iz života naših iseljenika*, str. 282-286. Dostupno na hrcak.srce.hr, Pristupljeno 2. 3. 2020.
29. Mojaš, Mato (1958b), "Iseljavanje u prekomorske zemlje", *Naše more: znanstveni časopis za more i pomorstvo*, Vol. 5 No. 2, str. 116-118.
30. Nejašmić, Ivica (1990), "Iseljavanje iz Hrvatske u evropske i prekomorske zemlje od sredine 19. stoljeća do 1981. godine – pokušaj kvantifikacije", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 6 No. 4, str. 511-526.
31. Nejašmić, Ivo (2014), "Iseljavanje iz Hrvatske od 1900. do 2001.: demografske posljedice stoljetnog procesa", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 30 No. 3, str. 405-435.
32. Pederin, Ivan (1996), "Arhivske vijesti o iseljavanju iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine početkom XX. Stoljeća", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 12 No. 3, str. 219-225.
33. Pokos, Nenad (2017), "Osnovna demografska obilježja suvremenog iseljavanja iz Hrvatske", *Političke analize*, Vol. 8 No. 31, str. 16-23.
34. Posinković, Božidar (1993), "Udio Doljana s otoka Hvara u prvom grupnom iseljavanju Hrvata u Južnu Ameriku 1880-1914", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 9 No. 2, str. 141-152.
35. Rajković Iveta, Marijeta, Tea Horvatin (2017), "Suvremeno iseljavanje iz Hrvatske u Irsku s posebnim osvrtom na mlade iz Slavonije", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 33 No. 3, str. 247-274.
36. Rife, Sean, Kelly L. Cate, Michal Kosinski, David Stillwell (2014), "Participant recruitment and data collection through Facebook: the role of personality factors", *International Journal of Social Research Methodology*, 19 (1), 1-15.
37. Ruting, Brad (2013), "Returning to 'roots': Estonian-Australian child migrants visiting the homeland", In: Percival, John (2013), *Return migration in later life: International perspectives*, Policy Press, str. 161-178.
38. Ružić, Snježana (2002), "U potrazi za poslom – život hrvatskih iseljenika muškaraca u Kanadi između dva svjetska rata", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 18 No. 4, str. 383-402.

39. Safi, Mirna (2010), "Immigrant's Life Satisfaction in Europe: Between Assimilation and Discrimination", *European Sociological Review*, Vol. 26, No. 2, 159-176.
40. Sjaastad, Larry A. (1962), "The Costs and Returns of Human Migration", *Investment in Human Beings*, Vol. 70, No. 5, str. 80-93.
41. Šarić, Tatjana (2015), "Bijeg iz socijalističke Jugoslavije – ilegalna emigracija iz Hrvatske od 1945. do početka šezdesetih godina 20. stoljeća", *Migracijske i etničke teme*, Vol. 31 No. 2, str. 195-220.
42. Valenta, Marko (2009), "Selective networking as identity project: The social integration of first generation immigrants in Norway", *Journal of International Migration and Integration*, 10, str. 117-195.
43. Vojak, Danijel, Filip Tomić (2017), "Iseljavanje Hrvata Zagrebačke županije u razdoblju od 1880. do 1918. – u kontekstu odabranih demografskih izvora", *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, 50, str. 116-142.
44. Wojtyńska, Anna, Unnur Dis Skaptadóttir (2020), "Re-creational travelling: Polish migrants visiting their families in Poland", *Emotion, Space and Society*, 34, 1-7.
45. Yin, Hang (2012), "Online homeland media and Chinese migrant netizens in New Zealand The construction of being 'authentic Chinese'", *Annual International Conference on Journalism & Mass Communications*. Dostupno na: <https://dl4.globalstf.org/?wpsc-product=online-homeland-media-and-chinese-migrant-netizens-in-new-zealand-the-construction-of-being-authentic-chinese>, Posjećeno 3. 3. 2020.
46. Živić, Dražen (2005) Demografski ratni gubici kao determinanta razvoja stanovništva Istočne Hrvatske u razdoblju 1991.-2001, *Migracijske i etničke teme*, 21, 1-2, str. 123-141.
47. Živković, Ilija, Željka Šporer, Duško Sekulić (1995), *Asimilacija i identitet: studija o hrvatskom iseljeništvu u SAD-u i Kanadi*, Školska knjiga, Zagreb
48. Župarić-Iljić, Drago (2016), *Iseljavanje iz Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju*, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

SOME NEW EMIGRANTS? – ATTACHMENT OF CROATIAN EMIGRANTS IN IRELAND AND GERMANY TO THEIR HOMELAND

Summary:

The paper deals with the research of Croatian emigrants and their attachment to the homeland. The aim of the paper is to investigate whether there is a difference between Croatian emigrants in habits related to their attachment to the homeland, with regard to the country they emigrated to and with regard to sex. The study was conducted on a sample of 587 Croatian emigrants in Ireland (n = 228) and Germany (n = 359) using a quantitative survey method. Survey results show that there are statistically significant differences in the frequency of socializing with other Croatian emigrants, the frequency of visits to the homeland, the monitoring of the Croatian media and the preparation of Croatian traditional dishes, given that the emigrants are in Germany or Ireland, in the way that the emigrants who are less connected to the homeland in Ireland than those in Germany. The study showed that there are no significant differences in the attachment to the homeland when it comes to gender, except in the case of traditional Croatian dishes that women prepare more than men do. Finally, the authors encourage further research into the topic of contemporary Croatian emigration, since such research is lacking.

Keywords: Croatian emigrants; attachment to the homeland; Ireland; Germany

Adresa autora

Author's address

Valentina Pavlović Vinogradac

Grad Zagreb, Ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

pavlovicvalentina19@gmail.com

Irena Cajner Mraović

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet hrvatskih studija

icajner@hrstud.hr

Vlatka Ružić

Veleučilište "Nikola Tesla" Gospić

vruzic@velegs-nikolatesla.hr

